

μείνα· τὸ διάστημα εἶναι ἀπὸ ἐννεήκοντα ἕως ἑκατὸν ἡμερῶν. Ἦτο δὲ νόστιμον νὰ βλέπη τις διαφόρους τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Θεραπόντων μας ὀπλιζομένους μὲ ἀνδρείαν, ὥστε ν' ἀποτολήσωσιν εἰς τὸν καινὸν τοῦτον τοῦ διακομίζεσθαι τρόπον· πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσω ὅτι, ἂν καὶ πρόδηλον ὅτι δὲν ἔτρεχε τις μέγαν κίνδυνον, μ' ὅλον τοῦτο μ' ἐκυρίευσαν αἰσθήματα ὄχι πολλὰ εὐάρεστα, ὅτε πρῶτον ἐκάθισα εἰς τὴν μηχανὴν νὰ διαπεράσω τὸν Συτλείον. Ἐμάθασεν ὁμως ὅτι συμβαίνουν καίποτε δυστυχήματα· μόλις πρὸ δώδεκα μηνῶν Βραχμάν τις, φορτώσας τὰ σχοινία μὲ παραπολὺ βάρος, καὶ συνοδεύσας ὁ ἴδιος τὰς πραγματείας, ἔπεσεν εἰς τὸν ῥίακα, ἀφηρπάζθη, καὶ κατεκομματιάσθη.'

ΤΕΚΝΟΝ ΘΑΥΜΑΣΙΟΝ.

ΡΙΚΑΡΔΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΥΕΛΙΝΟΥ.

ΑΓΓΛΟΣ σοφὸς τῆς δεκάτης ἐβδόμης ἑκατονταετηρίδος, ὁ Ἰωάννης Ευέλνους, εἶχεν υἱὸν, πενταετῆ ἀποθανόντα, τοῦ ὁποίου ἦσαν σχεδὸν τεράστιοι αἱ νοητικαὶ δυνάμεις. Ἐκ τῶν Ἀπομνημονευμάτων καὶ τῆς Ἀλληλογραφίας τοῦ πατρὸς λαμβάνομεν τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ Θαυμασίου τέκνου—

1652. Αὐγούστου 24. Τὸ πρῶτόν μου τέκνον, υἱός, ἐγεννήθη καθαυτὸ εἰς τὴν μίαν ἄραν. Σεπτεμβρίου 2, ἐβαπτίσθη καὶ ὠνομάσθη Ῥικάρδος.

1658. Ἰαν. 27. Ἀπέθανεν ὁ φίλτατος υἱός μου Ῥικάρδος, μὲ θλίψιν ἡμῶν ἀνεκφραστον· ἦτο μόνον πέντε χρόνων, πέντε μηνῶν, καὶ τριῶν ἡμερῶν· ἀλλ' εἰς τὴν ἀπαλήν ταύτην ἡλικίαν εἶχε τεράστιον εὐφυΐαν καὶ νοητικὴν δύναμιν, γνώσεως ἀπιστευτῶν, καὶ ἀγγελικὴν ὠραιότητα. Εἶχεν ἀποστηθίσειν ὅλην τὴν κατῆχθαι τριετῆς, ἀνεγίνωσκεν ἑλευθέρως τὰ Ἀγγλικά, Γαλλικά, Λατινικά, καὶ Γοτθικά γράμματα, μὲ ἀκρίβειαν προσφέρων τὰς τρεῖς πρώτας γλώσσας. Πρὶν τοῦ πέμπτου ἔτους, ἢ κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ, ὄχι μόνον ἀνεγίνωσκε τὰ περισσότερα χειρόγραφα, ἀλλὰ καὶ ἠδύνατο νὰ κλίνη ὅλα τὰ ὀνόματα τῆς Λατινικῆς γραμματικῆς, καὶ προσέτι ὅλα τὰ ἁμαλὰ ῥήματα, καὶ τὰ πλειότερα ἐκ τῶν ἀνωμάλων· εἶχε μάθειν ἐκ στήθους ὅλον σχεδὸν τὸ γλωσσάριον τῶν Λατινικῶν καὶ Γαλλικῶν πρωτοτύπων λέξεων, ἔκαμνε σύνταξιν ὀρθῶς, μετέφραζεν Ἀγγλικά εἰς Λατινικά, καὶ τὸ ἀνάπαλιν· ἐνόει τὴν ἐξάρτησιν καὶ χρῆσιν τῶν ἀναφορικῶν, τῶν ῥημάτων, οὐσιαστικῶν, ἐλλείψεων, καὶ πολλῶν σχημάτων καὶ τρόπων· ἤρχιζεν ἤδη νὰ γράφῃ, καὶ εἶχε κλίσιν ἰσχυρὰν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν γλώσσαν. Θαῦμα ἦτον ὁπόσους στίχους ἠδύνατο ν' ἀποστηθίσῃ, καὶ πόσα μέρη δραμάτων ἐνθυμεῖτο, τὰ ὁποῖα καὶ ὑπεκρίνετο αὐτὸς ὁ ἴδιος· ὅτε δὲ μίαν τῶν ἡμερῶν, κρατῶν τις βιβλίον Λατινικόν, εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐρωτήσαντα, ὅτι ἦτο κωμωδία, πολὺ δυσκολωτέρα παρὰ νὰ τὴν ἐννοήσῃ, ἔκλαυσεν ἀπὸ τὴν λύπην του. Ἐκπληκτικὴ ἀληθῶς ἦτον ἡ παρ' αὐτοῦ κατάλληλος ἐφαρμογὴ μύθων καὶ ἐπιμυθίων,—καθότι εἶχεν

ἀναγνώσειν τὸν Αἴσωπον· ἦτο δὲ καὶ Θαυμασίως πῶς διατεθειμένος εἰς τὰ μαθηματικά, διάφορα τοῦ Εὐκλείδου προβλήματα γνωρίζων ἐκ στήθους, τὰ ὁποῖα παιδιᾶς χάριν εἰς αὐτὸν ἀνεγνώσθησαν· ἔκαμνε δὲ γραμμάς, καὶ ἀπεδείκνυεν αὐτά.

Ὡς πρὸς εὐσέβειαν, θάμβος διήγειραν αἱ τῆς Γραφῆς ἐφαρμογαὶ του, καὶ ἡ πρῶμος αὐτοῦ κατάληψις τοῦ ἱστορικοῦ μέρους τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης, καὶ τοῦ πῶς ὁ Χριστὸς ἦλθε νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ἀνθρωπότητα. Οὗτοι καὶ οἱ τοιοῦτοι φωτισμοὶ, παραπολὺ τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν πείραν αὐτοῦ ὑπερβαίνοντες, πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ τὸ χάριεν τοῦ τρόπου καὶ τῆς διαγωγῆς του, δὲν ἠμπόρουν νὰ μὴ κάμωσιν ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν εἰς τὸ πνεῦμά μου.

Ἀκούσας ποτὲ ὅτι Κουάκερός τις ἐνήστευσε πολλὰς ἡμέρας, 'Δὲν εἶναι παράξενον,' εἶπε· 'διότι ὁ Χριστὸς λέγει, Οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνω ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι Θεοῦ.' Αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐξέλεγε τοὺς πλέον κατασκευαστοὺς ψαλμοὺς καὶ κεφάλαια ἐκ τοῦ Ἰαῶβ, καὶ ἀνεγίνωσκεν αὐτὰ εἰς τὴν Θεράπαιναν τὸν καιρὸν τῆς ἀσθενείας του, λέγων πρὸς αὐτὴν, περίλυπον οὖσαν, ὅτι ὅλα τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ ὑποφέρωσι θλίψιν. Τὰς ματαιότητας τοῦ κόσμου κατέκρινεν αὐστηρῶς, πρὶν γνωρίσῃ ἐξ αὐτῶν ὁποιανδήποτε.

Πολλάκις παρεκάλει τοὺς εἰς ἐπίσκεψιν ἐρχομένους νὰ προσευχηθῶσι πλησίον του· ἐν δ' ἔτος πρὶν ἀρρωστήσῃ, τοὺς ἔπαιρνε εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ οἴκου, ὥστε νὰ προσευχηθῶσι μετ' αὐτοῦ μόνου. Πόσον εὐγνωμῶνως ἐλάμβανε νουθεσίαν, πόσον ταχέως ἐφιλιόνετο! πόσον ἀδιάφορος, πλην πάντοτε ἰλαρός! Σοβαρῶς συνεβούλευε τὸν ἀδελφόν του Ἰωάννην, ὑπέφερε τὰς ἐνοχλήσεις του, καὶ ἔλεγεν ὅτι παιδίον ἦτον ἀκόμη.

Ἄν ἤκουε περὶ τινος νέου πράγματος, ἢ ἔβλεπεν αὐτὸ, δὲν ἠσύχαζεν ἕως νὰ μάθῃ πῶς ἐγένεν· ὅσα δύσκολα τὸν ἐτύχαιναν εἰς βιβλία, τὰ ἔφερε πρὸς ἡμᾶς δι' ἐξήγησιν. Εἶχε μάθειν ἐκ στήθους διαφόρους Ἑλληνικὰς καὶ Λατινικὰς ῥήσεις, τὰς ὁποίας Θαυμασίως ἐφῆρμοζεν. Ἦτον ὅλος ζωῆ, ὅλος ὠραιότης, οὐδόλως δύσκολος, κατηφής, ἢ παιδαριώδης εἰς ὅτι ἔλεγεν ἢ ἔπραττε. Τὴν ὑστέραν φοράν ὅτε ὑπῆγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸν ἠρώτησα, κατὰ τὸ σῆμα, τί ἐνθυμεῖτο ἀπὸ τὴν διδασχῆν· 'Δύο καλὰ, πάτερ,' ἀπεκρίθη· 'τὸ καλὸν τῆς προσευχῆς, καὶ τὸ καλὸν τῆς δόξης,' μὲ ὀρθὴν περίληψιν τῶν ὅσά ὁ ἱεροκήρυξ εἶπε.

Τὴν προτεραίαν τοῦ θανάτου μ' ἐκάλεσε, καὶ μὲ τρόπον παρὰ τὸν συνήθη σπουδαιότερον μὲ εἶπεν ὅτι, ἂν καὶ τόσον ἀκριβῶς ἠγάπων αὐτὸν, ἀνάγκη πᾶσα, μ' ὅλον τοῦτο, νὰ δώσω τὸν οἶκον, τὰς γαίας, καὶ ὅλα τὰ καλὰ μου, εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἰάκωβον· αὐτὸς τίποτε δὲν ἤθελε λάβειν· τὴν δὲ προῖαν τῆς ἐπαύριον, κακῶς ἔχων, καὶ πεισθεὶς ἀπ' ἐμὲ νὰ κρατῇ ὑπὸ τὸ ἐπάπλωμα τὰς χεῖράς του, ἠρώτησεν ἂν ἐσυγχωρεῖτο νὰ προσευχηθῇ μὲ τὰς χεῖρας ἀσυνδέτους· καὶ μετ' ὀλίγον, πολὺ στενοχωρημένος, ἂν δὲν ἐπρόσκραυεν εἰς

τὸν Θεὸν, τόσον συχνὰ μεταχειριζόμενος τὸ ἅγιον αὐτοῦ ὄνομα, ἐνῶ ἐπεκαλεῖτο τὴν βοήθειάν του ;

Τί νὰ εἶπω περὶ τῶν συχνῶν αὐτοῦ κατανουκτικῶν ἐκφωνήσεων ; 'Ἰησοῦ γλυκύτατε, ἰλάσθητί μοι, ῥυσαί με, ἄφεσ τὰς ἁμαρτίας μου ! οἱ ἄγγελοί σου ἄς με δεχθῶσι· μνήσθητί μου !' Τόσον μικρὸς, καὶ τόση γνῶσις· τόση εὐσέβεια, καὶ τόση ἀγάπη ! 'Ἄλλ' οὕτω προετοιμάσας αὐτὸν ὁ Θεὸς διὰ τὴν ἐπουράνιον βασιλείαν, δὲν ἤθελε πλέον νὰ τὸν ἀφήσῃ μὲ ἡμᾶς, τοὺς ἀναξίους τῶν καρπῶν, ὅσους ὑπέσχοντο τοιαῦτα σπανιώτατα ἄνθη. Τοιοῦτο τέκνον ποτὲ δὲν ἴδα· διὰ τοιοῦτο τέκνον εὐλόγω τὸν Θεόν, εἰς τοῦ ὁποίου τὸν κόλπον τώρα εὐρίσκεται. Εἶθε ἐγὼ καὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νὰ γένωμεν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, τὸ ὁποῖον τώρα ἀκολουθεῖ τὸ τέκνον 'Ἰησοῦν, τὸν Ἀρνὸν τοῦ Θεοῦ, μὲ λευκὸν ἱμάτιον ὄπου καὶ ἂν ὑπάγῃ. Ναί, Κύριε 'Ἰησοῦ, γενηθήτω τὸ θέλημά σου ! Σὺ μᾶς τὸν ἔδωκες, σὺ μᾶς τὸν ἐπῆρες. Εὐλογημένον ἄς ἦναι τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Ἀμήν.

Ο ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΣ.

ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΣ κυρίως ἐσήμαινε τὸν διατρίβοντα εἰς τὰ σχολεῖα χάριν παιδείας, καὶ ἦτο συνώνυμον τοῦ παλαιότερου Σχολαστή, ἢ Μαθητῆς, τοῦ ὀνομαζομένου, κατὰ φθορὰν τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως, ἀπὸ τοῦ Ἰταλοῦ Scolare, ἀπὸ τοῦ Γάλλου Ecolier, ἀπὸ τοῦ Ἄγγλου Scholar, καὶ ἀπὸ τοῦ Γερμανοῦ Schüler.

Καὶ ἐπειδὴ οἱ παιδευόμενοι εἰς τὰ σχολεῖα ὑποθέτανται φίλοι τῶν λόγων, καὶ γίνονται τοιοῦτοι, ἐκατάντησε τὸ Σχολαστικὸς νὰ σημαίνῃ τὸ Λόγιος, ἢ Σπουδαῖος, ἢ κοινότερον Γραμματικῶς. Εἰς ταύτην τὴν σημασίαν ἐμεταχειρίσθησαν ὁ Ἱερώνυμος, καὶ ἄλλοι σύγχρονοὶ του συγγραφεῖς, εἰς τὸν παρακμάζοντα Λατινισμὸν, τὸ Scholasticus.

'Ἄλλ' οἱ λόγιοι, ὡς τὸ φανερόναι καὶ τὸνομα, ὠνομάσθησαν οὕτως καὶ δι' αὐτὸν ἀκόμη τὸν προφορικὸν λόγον, ἦγον διότι παρὰ τοὺς ἄλλους εὐκολώτερον αὐτοὶ καὶ εὐφραδέστερον ἐκφράζουν τῆς ψυχῆς των τὰ νοήματα. Ἐκ τούτου τὸ Σχολαστικὸς ἐγένε συνώνυμον τοῦ Ῥήτωρ. Εὐρίσκονται καὶ ταύτης τῆς σημασίας τοῦ Scholasticus παραδείγματα εἰς τὸν παρακμάζοντα Λατινισμὸν.

'Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ ῥητορικὴ δύναμις τοῦ λόγου χρησιμεύει πολὺ εἰς τὰ κρισολογήματα, ἐφθασε τὸ Σχολαστικὸς νὰ σημαίνῃ καὶ τὸν Δικολόγον ἢ Συνήγορον. Ὅταν ἡ ἐν Σαρδικῇ σύνοδος εἰς τὸν δέκατον αὐτῆς κανόνα λέγῃ, Σχολαστικὸς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς, νοεῖ τοὺς δικολόγους, ὡς ὀρθῶς τὸ ἐξηγεῖ ὁ Σουικῆρος, καὶ ὄχι ἀπλῶς τοὺς περὶ λόγους σχολάζοντας, ὡς ἐνόμισεν ὁ Ζωναρᾶς. Ὁ εἰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοὺς χρόνους ἀκμάσας ἱστορικὸς Ἀγαθίας ἐπονομάζεται Σχολαστικὸς· καὶ τοῦτο σημαίνει ὅτι ἦτον· εἰς τὰ κριτήρια δικολόγος.

'Ἀπὸ τοὺς δικολόγους ἐπέραςε τὸνομα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς κριτάς, ἦγον ἐγένε συνώνυμον τοῦ Δικαστή.

Εἰς ταύτην τὴν σημασίαν νομίζει ὁ Σουικῆρος ὅτι πρέπει νὰ νοῆται ὁ Σχολαστικὸς Δομιτιανός, πρὸς τὸν ὁποῖον γράφονται αἱ δύο τελευταῖαι τοῦ Συνεσίου ἐπιστολαί. Πείθομαι χωρὶς δυσκολίαν ὅτι ὠνομάζοντο καὶ οἱ δικασταὶ Σχολαστικοί· ὅτι ὅμως συναγεται ἀπὸ τοῦ Συνεσίου τὰς ἐπιστολάς, περὶ τούτου δὲν εἶμαι πληροφορημένος ἀκόμη.

Εἰς τὴν πρώτην σημασίαν ἴδαμεν τὸν διατρίβοντα εἰς τὰ σχολεῖα διὰ παιδείαν, ὀνομαζόμενον Σχολαστικόν. Ἄλλ' ἡ παιδεία ἐνδέχεται νὰ ἦναι κακὴ, δι' αὐτὴν αὐτῆς τὴν φύσιν, ὡς ἔπρεπε νὰ ἦναι ἡ παραδεδωμένη εἰς τῶν Νεοπλατωνικῶν τὰ σχολεῖα, ἢ νὰ κατασταθῇ τοιαύτη, διὰ τὴν ἀμέθοδον καὶ κακὴν παράδοσιν, ἢ διότι παραδίδεται εἰς φυσικὰ ἀχρεῖαν ψυχήν· καὶ τότε προξενεῖ τὸ ἐναντίον τοῦ σκοποῦ, διὰ τὸν ὁποῖον παιδεύονται οἱ ἄνθρωποι. Τίς εἶναι τῆς παιδείας ὁ σκοπός ; Διαγωγή βίου ἡμερος καὶ χρηστή. Γραμματικὴ, Ποιητικὴ, Ῥητορικὴ, Διαλεκτικὴ, Ἐπιστημῶν παντοίων παράδοσις καὶ γνῶσις, ἀπλῶς ὅσα κτυποῦν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον, δὲν εἶναι πλὴν ὄργανα ἢ μέσα τοῦ σκοποῦ.

Ἐπίθεσε τώρα νεοκενωμένον εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ τὰ σχολεῖα λόγιον, ὅστις, λησμονῶν τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον τὰ ἐσύχναζε, τρίβει τὸν καιρὸν καὶ τὸν βίον εἰς τὸ νὰ παίξῃ μὲ τὰ ὄργανά του, ὡς ἐπαίξεν εἰς τὸ σχολεῖον· διότι ἡ γινομένη εἰς τὰ σχολεῖα ἀπαραίτητος ἀσκησις, ὁποῖα ἦσαν τὰ γραμματικά, ποιητικά, ῥητορικά, διαλεκτικά γυμνάσματα, καὶ αὐτὰ τῶν ἐπιστημῶν τὰ πειράματα, δὲν εἶναι παρὰ παιγνίδια, παραβαλλόμενα πρὸς τοῦ βίου τὰς καθημερινὰς πράξεις, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων καθήκοντα, διὰ τῶν ὁποῖων τὴν εἰσέπειτα σπουδὴν καὶ κατορθωσιν ἐπαίξοντο τότε ἀναγκαίως ἐκεῖνα.

Ἐπίθεσέ τον, εἰς ὅτι, εἶδος ἐπιστημῶν ἢ τεχνῶν ἐπαγγέλλεται, τόσον σφοδρὰ προσηκολημένον, ὥστε νὰ καταφρονῇ ἀλαζονικῶς ὅλα τὰλλα, καὶ εἰς τὰς μετὰ τῶν γνωρίμων συναναστροφάς, πλὴν τῆς τέχνης, ἢ τῆς ἐπιστήμης του, μήτε νὰ εἴλῃ μήτε νὰ δύναται νὰ λαλήσῃ περὶ τινὸς ἄλλου. Ποιητής· παρὰ τὴν ποιήσιν ἀνώτερον ἄλλο τι δὲν νομίζει. Ῥήτωρ· μόνην τὴν ῥητορικὴν θαυμάζει. Διαλεκτικός· ὀλίγην ὑπόληψιν ἔχει περὶ τῶν ὅσοι δὲν λαλοῦν διὰ συλλογισμῶν, καὶ ἀπὸ τὸ στόμα του παρὰ τὸ, Ἄλλὰ μὴν καὶ τὸ Ἄρα, σχεδὸν ἄλλο δὲν ἀκοεῖς. Γραμματικός· τὰ κατ' αὐτὸν καλὰ γραμματικά κρίνει ἢ κεφαλὴ του μόνον ἀναγκαῖα, καὶ καταφρονεῖ ἡλιθίως τὴν φιλοσοφίαν. Φιλῶσοφος· μόνον ὅτι δὲν πτύει εἰς τὸ πρόσωπον τοὺς γραμματικούς. Ἰατρός· μόνην τὴν ἰατρικὴν ἐγκωμιάζει, καὶ περὶ μόνης αὐτῆς λαλεῖ, καὶ εἰς τὴν κλίνην τοῦ ἀρρώστου, καὶ εἰς τὴν τράπεζαν συμποσιάζων μὲ τοὺς φίλους του· ἂν ἀπὸ τοὺς συμπότας τις τὸν ἐρωτήσῃ κατὰ τύχην περὶ τῆς φύσεως τινὸς φαγητοῦ, δὲν ἀρκεῖται νὰ τὸν ἀποκριθῇ εἰς δύο λόγια· ἀλλὰ φέρει μάρτυρα τὸν Γαληνόν, ὀνομάζει τὸν Δίφιλον, τὸν Ἰκέσιον, τὸν